

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Octava. De Intensione Qualitatum per Reflexionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

Aurora Sole oriente frigidior aestate est, quia eo potissimum Tempore ros cadit de Caelo. Vapores enim modici tenues & subtiliter interdiu Solis calore attracti, eo absente per aliquod Tempus, indita sibi levitate ascendunt; Postquam verò ulterius ascendere, (quia propter paucitatem & subtilitatem facile amittunt calorem) non possunt aliquantisper consistere, donec infrigidentur, & eorum levitas remittatur. Tunc verò nocturno frigore in minimas guttas concretas lentè descendunt. Tum propter exiguam levitatem, quam habent, tum propter magnam copiam aeris illi resistentis, atque in his omnibus nox transiit, ubi verò Sol Horizontem ascendit & oritur, terræ appropinquat velocius, & suapresentiã aërem infrigidat, sicque eo Tempore aër frigidior sentitur. Quod autem ros in aestate, hoc hyeme facit pruina, quæ ipsa quoque nihil est aliud, quàm vapor modicus & tenuis à Sole elevatus, qui in supremam aëris regionem evadere non potuit nocturno frigore congelatus. Unde non aliter inter se differunt ros & pruina, nisi quòd ut Plinius l. 2. c. 60. ait: Pruina fiat ex calido rore. Cùm autem nec in aestate ros, nec in hyeme pruina cadit, causa majoris frigoris in aurora est, quia calor causatus à Sole interdiu ob longiorem Solis absentiam à terra magis remittitur, & frigiditas à naturali virtute magis augetur. Quòd denique cubiculum Soli obversum si modice Solis radios per fenestram excipiat, evadat paulò frigidius est, quia Solis vi exhalationes calidæ ex eo extrahuntur, quibus extractis consequenter frigidior manet aër. Patet igitur ex dictis, quomodo per antiperistasin intendatur Qualitas, nec unquam necesse esse, concedere in hujusmodi alterationibus agere in seipsam. Hac de actione per antiperistasin. Sic igitur

QUAESTIO VIII.

De intensione qualitatum per Reflexionem.

Progredior ad explicandam intensiõnem qualitatum, quæ fit per reflexionem; Vel potiùs causam, à qua provenit effectivè talis qualitatis intensio. Ex dictis enim, & ex experientia constat, qualitates quasdam cum in certa corpora impingunt, reflecti; Ut species visibiles à speculo ad oculum, imago Soni, vel Echo à Loco concavo aut flexuoso ad aures, lumen à corpore opaco, idque tanto magis, quanto id magis opacum & tersum est. Unde aër, si omninò purus est, nihil Luminis reverberat, vitrum nonnihil, Crystallus & alii quidam lapides paulò plus, omnium maximè Metalla expolita. Constat etiam experientia, per reflexiones quasdam qualitates intendi, sic enim cùm Sol directè calefacit aërem & terram, calor aeris, intenditur ex reflexione terræ, & Lumen aeris ex reflexione speculi.

Observandum tamen: Qualitates hujusmodi dici reflecti, non quasi ea cum proprietate reflectantur, quæ pila reflectitur allisa corpori & duro & denso; Neque accidens

migrare de subiecto in subiectum naturaliter potest, sed quatenus ratione corporis objecti, à quo impediuntur, ne se diffundant ulterius, iterum versùs agens, à quo procedunt, diffunduntur, quæ diffusio Metaphysica reflexio. Qualitatis dicitur propterea, quòd eà ratione reverti videatur ad principium, à quo procedit, ut pila parieti allisa ad projicientem revertitur. Est autem hujusmodi reflexio, vel directà, quæ nimirum per eandem lineam reflectitur qualitas versùs agens, à quo producta est: Vel obliqua, quæ non per lineam rectam, sed obliquam: Difficultas ergò est, quænam causa sit intensiõnis & augmenti hujusmodi qualitatis, quæ crescit per reflexionem? Ad quam difficultatem

Dico: Quando qualitas crescit per reflexionem directam, causa illius intensiõnis est illud agens, quòd eam directè produxit, parique ratione, quando per reflexionem obliquam.

III. Causa reflexionis est agens principale.

Prima pars probatur: Quia cùm illius intensiõnis causam esse necesse sit, ea erit vel ipsa qualitas, quæ intenditur; Vel species intentionales ab illa dimanantes; Vel corpus ulteriorem diffusionem per lineam rectam impediens; Vel denique agens, quòd directè produxit eandem qualitatem; Quæ enim alia causa particularis assignari possit, non apparet. Non ipsa qualitas primò, quia qualitas similis alteri in gradu & multitudine formæ agere non potest in illam, & consequenter nec intendere illam, ut patet ex dictis: Ergò multò minus poterit intendere seipsam. Deinde quia gradus, per quos augetur illa qualitas per reflexionem, perfectiores sunt iis, quos antè habet: Ergò cùm imperfectius non possit producere id, quòd est perfectius, intendi non poterit à se ipsa. Nec valet, quòd aliqui respondent, qualitatem esse causam suæ dispositionis, ut Instrumentum agentis, à quo primùm est producta. Cùm Instrumentum semper sit diversæ rationis ab effectu, qui per Instrumentum producit, & ab agente, cujus est Instrumentum; Qualitas autem directè & reflexè producta sunt ejusdem speciei, cùm una intendat alteram. Non species intentionales, quòd iisdem argumentis confutatur, uti prima sententia præced. quaestione. Non corpus impediens ulteriorem diffusionem qualitatis: Tum, quia nulla adfertur ratio, cur illi corpori tribuenda sit hujusmodi intensio per reflexionem. Tum, quia nil videtur absurdius, quàm, ut aliquod corpus opacum nullam penitus in se lucem habens, imò & incapax lucis, Lumen à luminoso productam intendat: Ergò causa intensiõnis hujusmodi qualitatis per reflexionem erit ipsum agens, à quo primùm producta fuit. Confirmatur ex D. in. 2. d. 13. q. 11. asserente: Si obstaculum esset agens effectivum reflexionis, nunquam reflexio fieret obliquè, & secundùm lineam determinatè oppositam lineæ incidentiæ; Quia omne agens agit, inquit, Sphæricè, vel Semisphæricè, si ex una parte impediatur: Ergò obstaculum per Lumen receptum deberet ubique reflectere, hâc ratione probatur; obstaculum in nullo casu effectivè concurrere, unde solum est conditio necessariò sequi-

requisita, quæ si non adesset, agens ulterius suam actionem protenderet, ex eo; Quia videmus, quod obstaculum est tertius densiusque, eod fieri majorem reflexionem, cum tamen densitas, opacitas, & tertitas non sint rationes agendi.

Secunda pars Conclusionis eadem etiam ratione probatur: Quia quæ alia causa sit illius intensificationis, non apparet.

IV.

Pars remota in casu reflexionis est propinqua.

Dices: Agens naturale in parte propinquire & magis applicata producit effectum intensiorem; Unde commune illud: Agentia naturalia in Sphæra illa agunt uniformiter difformiter. Ergo intensior illa qualitas per reflexionem directam, tanquam à causa esse non potest ab agente, quod directè eandem produxit qualitatem. Respondeo in eo casu partem remotiorem magis esse applicatam agenti, quam minus remotam, quia applicata est illi, tam per actionem rectam, quam per reflexam operanti cum tamen minus remota solum applicata sit illi ut operanti per operationem directam, fieri autem potest, ut prior applicatio melior sit, & consequenter effectus, qui consequitur ad illam, magis intensus: Quare, licet omne agens, & alterans naturale actione directâ uniformiter difformiter agat in partes passivi, eandem virtutem receptivam & dispositiones habentes, quia semper partes passivi minus & minus sunt applicatæ agenti, in actione tamen reflexa Locum non habet, propter rationem dictam.

Dixi verò, in partes eandem virtutem receptivam & dispositiones habentes, quia si non sit uniformitas in virtute receptiva & dispositionibus omnium partium passivi ut verbi gratiâ, si in parte remotiori sit minor resistentia quam in viciniore, &c. fieri poterit, ut in parte remotiori intensior producat qualitas, quam viciniore.

V.

Quomodo plus requiritur ad intendendam quam ad producendam directe qualitatem.

Dices secundo: Plus requiritur ad intendendam aliam qualitatem, quam ad producendam aliam similem, vel remissiorem in alio subjecto: Ergo si agens actione directâ produxit in medio calorem, verbi gratiâ ut tres, non poterit per reflexionem intendere: Probatur consequentia; Quia ex adventu obstaculi non augetur virtus agentis intrinsicè: ergo. Respondeo: Distinguo antecedens. Plus requiritur virtutis ad intendendam qualitatem reflexè, quam ad aliam similem producendam: nego: Ad intendendam actione directâ: Concedo antecedens, & nego consequentiam. Non est ergo opus, ut ad intensificationem reflexam augeatur virtus agentis, sicut requiritur ad intendendum directè, quia intensio reflexa fit per eandem omnino actionem, per quam fieret extensio qualitatis directæ, & quia agens propter obstaculum impeditur, ut exerceat suam actionem extensivè, reflectit eam, & sic intendit qualitatem mediam.

VI.

Spatium per quod fit reflexio nequit esse tantum quantum est directum.

Quæres: Utrum spatium, per quod reflectitur qualitas versus agens, tantum esse possit, quantum est illud, per quod, si nullum esset obstaculum directè, diffunderetur.

Respondeo negativè, & patet responsio in Lumine, quod sive directè, sive obliquè reflectatur, non reflectitur nisi ad breve spatium, quod tamen remotò obstaculo ad maximum spatium produceretur; Reflexio enim Lucis à Sole dimanantis vix mediam aëris regionem attingit, quæ tamen, si non obfisteret terra, usque ad Cœlum Lunæ produceretur in directum: Unde Luna, cum inter ipsam, & Solem terra non interponitur illuminatur à Sole, cum interponitur, non illuminatur. In speculis etiam non directè, nec obliquè ad tantam distantiam species reflectitur, ad quantam produceretur, si speculum objectum non impediret actionem directam objecti speciem emittentis. Quæ etiam de causa ad majorem distantiam alius videre nos potest, quam ipsi nos in speculo possumus. Ratio autem alia reddi non potest, nisi, quia talis modus agendi naturalis est naturalibus agentibus.

QUÆSTIO IX.

An omne agens repatiatur in agendo?

Notandum: Reactionem esse actionem reciprocam, quatenus dum agens agit in passum, passum ipsum in agens revertitur reagendo (sicut repassio est reciproca passio) in qua actione mutua illud dicitur agens, quod est fortius; Patiens verò, quod est debilius, cum hoc tamen fiat, quod patiens reagat aliquid in fortius, quæ ratione patiens dicitur reagens, & ejus actio dicitur reactio, agens verò dicitur repatiens, & passio ipsius appellatur repassio, quia tamen actio agentis fortioris est victoriosa, hinc illa dicitur absolute actio, & quia actio passivi est minus fortis, & sine victoria, dicitur reactio; Passio agentis dicitur repassio; Passio debiliore, seu passivi dicitur absolute passio, quia vincitur, non vincit; Hinc ut inter aliqua detur reactio, debent communicare in materia, ut docet Aristoteles 1. Gen. 13. spirituale enim non potest pati corporali, non tamen sequitur semper, ut ambo habeant potentias activas contrarias, secundum quas motus in se reagant, ut clarè deducitur ex Scoto 4. d. 44. q. 2. infra D. dicit enim calorem naturalem ex continua actione in cibum debilitari, & tamen clarum est, alimentum nihil in calorem naturalem producere, sed solum, ut in substantiam aliti convertatur, resistere, quam tamen resistentiam Scotus appellat reactionem, cum per illam debilitetur calor naturalis resistat cujuscunque agentis aliquid; passio resistentem recipientis; Dicit itaque Scotus in 2. d. 1. q. 4. H. corruptionem ab intrinseco dupliciter contingere, vel per contrarias qualitates in una parte Organica existentes, agentes in qualitates alterius partis, eas alterando; Secundo ex actione continua caloris naturalis in alimentum, quod solum calori resistit, unde etiam Adam habuisset posse mori, etiam nullo extrinseco humido radicali ex continua actione caloris naturalis. Itaque repassio, & reactio inter solas qualitates contrarias non solum fit, verum etiam inter formas agentem, & resistentem, & tunc dicitur